

ماهنامه تحلیلی انرژی (۲۵)

دوره دهم

(ویژه تحولات تنگه هرمز)

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۶۶۰۹
مهرماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

خلاصه مدیریتی	۱
۱. وضعیت کنونی نقل و انتقالات نفت از تنگه هرمز	۱
۲. تحلیل علل و آثار راهبرد آمریکا در تشکیل ائتلاف دریایی ضدایرانی در خلیج فارس	۴
منابع و مآخذ	۱۴

ماهنامه تحلیلی انرژی (۲۵) دوره دهم (ویژه تحولات تنگه هرمز)

خلاصه مدیریتی

- طی نیمه اول سال ۲۰۱۹، چین از طریق تنگه هرمز ۳/۳ میلیون بشکه در روز نفت دریافت کرده که یک میلیون بشکه در روز بیشتر از پنج سال گذشته بوده است. هند نیز در دوره زمانی فوق‌الذکر ۵۰۰ هزار بشکه در روز واردات داشت درحالی‌که این میزان در نیمه اول سال جاری به ۲/۵ میلیون بشکه در روز رسید.
- کنش فعالانه در نمایش و اعمال قدرت ایران در «واکنش حداکثری» در برابر سیاست‌های تجاوزکارانه می‌تواند محاسبات دیگر کشورها را در «اثربخشی تشکیل ائتلاف ضدایرانی به رهبری ایالات متحده» را با چالش مواجه کند، زیرا تشدید بحران منجر به تشدید آسیب‌پذیری اقتصادی آنها خواهد شد.

۱. وضعیت کنونی نقل و انتقالات نفت از تنگه هرمز

براساس آمار کپلر^۱، تنگه هرمز به‌عنوان گلوگاه اصلی مبادلات نفتی جهان است و در سال ۲۰۱۹ براساس تخمین‌ها به‌طور متوسط روزانه حدود ۲۰ میلیون بشکه در روز مجموع نفت خام، میعانات و فراورده‌های نفتی (۲۰ درصد از عرضه نفت جهان) از این منطقه صورت می‌گیرد. براساس آمار اداره اطلاعات انرژی آمریکا این میزان در سال ۲۰۱۸ به‌طور میانگین ۲۱ میلیون بشکه در روز بوده است. عربستان سعودی در نظر دارد در ماه‌های آتی ظرفیت ۵ میلیون بشکه در روز خط لوله غربی - شرقی را به ۷

میلیون بشکه در روز افزایش دهد. در حال حاضر، از یک خط لوله ۱۲۰۰ کیلومتری که هسته اصلی نفت در استان شرقی را به پایانه دریای سرخ واقع در ینبوع متصل می‌کند، حدود ۲ میلیون بشکه در روز نفت خام ارسال و حدود ۶۰۰ هزار بشکه در روز نیز از مرزهای غربی صادر می‌شود، در صورت بروز اختلال در تنگه هرمز ۵ میلیون بشکه در روز از مازاد نفت خام عربستان به ساحل غربی منحرف خواهد شد.

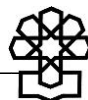
عراق هم در تلاش است از پایانه سیحان ترکیه نفت صادر کند و خطوط لوله جدیدی در پایانه‌های لبنان و سوریه بسازد. مذاکرات به‌منظور بازگشایی خط لوله عراق در عربستان سعودی موسوم به **IPSA** میان بغداد و ریاض انجام شده است. شایان توجه است که این خط لوله قریب به ۳۰ سال مسدود بود. خط لوله **IPSA** از بصره در جنوب عراق تا خط لوله شرقی غربی عربستان سعودی، امتداد دارد و ظرفیت حمل آن ۱/۶ میلیون بشکه در روز است.

طی نیمه نخست سال جاری حدود ۱۵/۵ میلیون بشکه در روز نفت از تنگه هرمز ترانزیت شده که مبدأ این میزان نفت از کشورهای ایران، کویت، قطر، امارات و عراق و عربستان سعودی بوده است.

به‌دلیل اعمال تحریم‌ها علیه ایران و توافق اوپک پلاس، ترانزیت نفت از نیمه اول سال گذشته ۲ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است. در نمودار حجم ترانزیت نفت به مقاصد مختلف طی سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۱۴ ارائه شده است.

در نیمه نخست سال جاری میزان فروش نفت به آسیا از خلیج فارس ۱۲/۹ میلیون بشکه در روز بوده است.

طی نیمه اول سال ۲۰۱۹، چین از طریق این تنگه ۳/۳ میلیون بشکه در روز نفت دریافت کرده که یک میلیون بشکه در روز بیشتر از پنج سال گذشته بوده است.

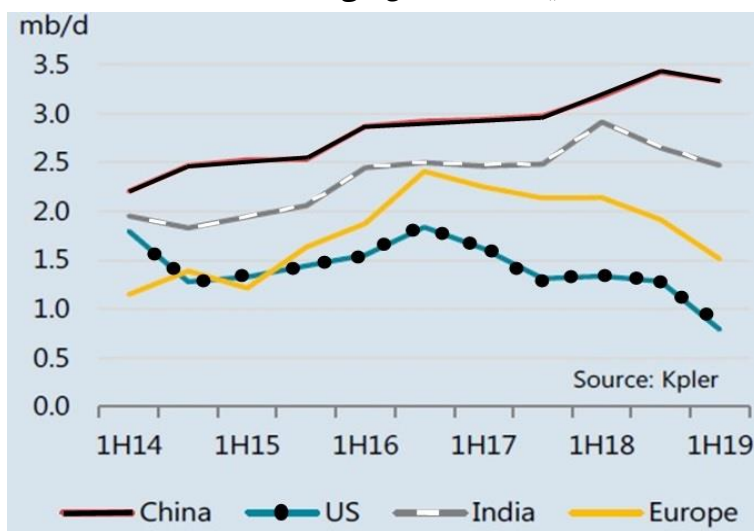

هند نیز در دوره زمانی فوق‌الذکر ۵۰۰ هزار بشکه در روز واردات داشت در حالی که این میزان در نیمه اول سال جاری به ۲/۵ میلیون بشکه در روز رسید.

در مقابل، صادرات نفت از تنگه هرمز به غرب به‌ویژه به آمریکا بسیار کاهش یافته و علت آن رشد تولید نفت شیل بوده است. پالایشگران آمریکایی فقط ۸۰ هزار بشکه در روز از تنگه هرمز طی نیمه نخست سال وارد کردند که نسبت به زمان مشابه سال ۲۰۱۴ روزانه یک میلیون بشکه کاهش یافته است.

عربستان سعودی، امارات متحده عربی و عراق تنها کشورهای دارای خطوط لوله میان‌بر عملیاتی بر انتقال نفت به پایانه‌های خارج از خلیج فارس هستند.

نمودار حجم نقل و انتقالات نفت از تنگه هرمز (نیمه نخست سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۱۹)

مأخذ: کپلر.

علاوه بر ۲ میلیون بشکه در روز که عربستان در حال حاضر به خط لوله غربی - شرقی انتقال می‌دهد، عراق ۵۰۰ هزار بشکه در روز از طریق یک مسیر شمالی به ترکیه با ظرفیت تقریبی ۷۰۰ هزار بشکه در روز ارسال می‌کند. امارات متحده عربی با خط لوله ۱/۵ میلیون بشکه در روز حبشان - فجیره، ۶۰۰ هزار بشکه در روز نفت انتقال می‌دهد. در نقشه، موقعیت جغرافیای کشورهای صادرکننده نفت از تنگه هرمز ارائه شده است.

نقشه وضعیت نقل و انتقالات نفت از تنگه هرمز

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی.

۲. تحلیل علل و آثار راهبرد آمریکا در تشکیل ائتلاف دریایی ضدایرانی در خلیج فارس

مقدمه و طرح مسئله

بروز سلسله رخدادهای مرتبط با ترانزیت انرژی در تنگه هرمز نظیر رخداد تانکرهای نفتی در بندر فجیره امارات متحده عربی در ۱۲ مه، حمله به کشتی‌های ژاپنی و

نروژی در دریای عمان در ۱۳ ژوئن، توقیف نفتکش حامل نفت ایران به نام گریس-۱ و متعاقب آن توقیف نفتکش انگلیسی، ناقض دستورالعمل‌های ناوبری دریایی تنگه هرمز توسط ایران منجر به تدوین راهبردها و اقدام‌های امنیتی مختلفی از سوی کشورها شده است. یکی از این اقدام‌ها، تلاش‌های ایالات متحده با توسل به اتهام به ایران در ایجاد اختلال در ترانزیت دریایی به منظور تشکیل «ائتلاف آمریکایی تأمین امنیت دریایی ضدایران» است. این گزارش به ارزیابی الف) اهداف ایالات متحده از ایجاد ائتلاف دریایی ضدایرانی در مورد تنگه هرمز، ب) واکنش دیگر کشورها (ژاپن) به تقاضای آمریکا به پیوستن به ائتلاف دریایی به رهبری خود، ج) اثرگذاری این اقدام‌ها بر بازار جهانی نفت و د) رهنمودهای سیاستگذارانه برای ایران در این حوزه خواهد پرداخت.

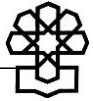
تحلیل و ارزیابی

الف) اهداف ایالات متحده از ائتلاف‌سازی دریایی ضدایران در تنگه هرمز

با استناد به ارزیابی رفتار و تحلیل محتوای بیانیه‌های رسمی و بررسی‌های کارشناسان، می‌توان گفت که ایالات متحده رویکرد ائتلاف‌سازی دریایی علیه ایران را سازوکاری در راستای رسیدن به اهداف چندگانه ذیل می‌داند؛

۱-۲. ائتلاف‌سازی در راستای اجماع‌سازی جهانی در راهبرد «فشار حداکثری بر ایران» خروج ایالات متحده از برجام و عدم تمدید معافیت‌های خرید نفت ایران در ۲ مه ۲۰۱۹ با واکنش منفی جهانی روبه‌رو شد و در سطح راهبردهای سیاسی اولاً از سوی دیگر شرکای برجام و ثانیاً حمایت دیگر کشورهای بین‌المللی مورد حمایت قرار نگرفت. از این‌رو در بازگردانی تحریم‌های یکجانبه خود علیه ایران در قالب «فشار حداکثری»، در سطح سیاسی با تجربه تحریم‌های قبلی علیه ایران در سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۰ (پیش از برجام) با حمایت بین‌المللی مواجه نشد.^۱ فشار حداکثری راهبرد اعلامی ایالات متحده علیه ایران به‌منظور نیل به اهداف خود در بازنگری بندهای مهم برجام نظیر «غروب آفتاب»، تسری توافق به حوزه موشکی و نظم منطقه‌ای است. استناد به اتهامات تهدید امنیت انرژی جهانی، سازوکاری برای آمریکا بوده که بتواند با آن اجماع‌سازی جهانی علیه ایران ایجاد کند و مجدداً کنش‌های ایران در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی را در دستورکار تهدیدهای صلح، امنیت و اقتصاد بین‌المللی قرار دهد. این اجماع‌سازی در صورتی که موفق شود، می‌تواند مجدداً ایران را به‌عنوان تهدید بین‌المللی مطرح سازد. تهدیدسازی جدیدی که برخلاف موضوع هسته‌ای ایران، ایالات متحده انتظار دارد در موضوع تهدید انرژی با دغدغه و همراهی بین‌المللی بیشتری روبه‌رو شود، زیرا به‌نظر ایالات متحده، موضوع انرژی بیشتر می‌تواند نسبت به موضوع هسته‌ای با نگرانی و واکنش بین‌المللی مواجه شود.

1. Rosenberg, Elizabeth (August 18, 2019) Trump Wields Sanctions Hammer; Experts Wonder to What End. The Center for a New American Security. Available At:< <https://www.cnas.org/press/in-the-news/trump-wields-sanctions-hammer-experts-wonder-to-what-end>>

۲-۲. امنیتی‌سازی انرژی برای رقبا به‌منظور تقویت هژمونی بین‌المللی با توجه به کاهش وابستگی واردات نفتی خود

ایالات متحده در پرتو توسعه انقلابی نفت شیل خود علاوه بر کاهش وابستگی وارداتی به حوزه صادرات نفت نیز اقدام کرده است. این امر سبب شده است که «آسیب‌پذیری امنیتی عرضه نفت خاورمیانه را برای خود» کاهش دهد هرچند «حساسیت امنیتی/اقتصادی ایالات متحده» نسبت به تحولات انتقال انرژی به دلیل اثر تحولات خاورمیانه بر قیمت جهانی و افزایش قیمت نفت وارداتی ایالات متحده از کانادا و مکزیک را افزایش دهد. این درحالی است که دیگر رقبای اقتصادی و سیاسی ایالات متحده در سطح جهانی نظیر چین، اتحادیه اروپا و ژاپن هم دارای «آسیب‌پذیری امنیتی عرضه» و هم «حساسیت قیمتی» نسبت به تحولات خاورمیانه هستند. این امر سبب شده است که ایالات متحده با برجسته کردن تهدید امنیت انرژی جهانی از سوی ایران به دنبال ایجاد ائتلافی باشد^۱ که در ظاهر به سود رقبای ایالات متحده بوده و از این روند در راستای تثبیت هژمونی جهانی خود بهره خواهد برد؛ زیرا به‌رغم کاهش وابستگی خود به واردات نفت خاورمیانه، به‌عنوان هژمون جهانی در راستای تأمین امنیت کالای عمومی جهانی اقدام می‌کند. ائتلاف جهانی دریایی ضدایرانی درحقیقت اثبات این است که دیگر کشورهای جهانی برای امنیت انرژی خود باید به ایالات متحده توسل کنند درحالی که خود ایالات متحده جز حساسیت قیمتی به انتقال نفت خلیج فارس وابستگی ناچیزی دارد.

1 - Nephew, Richard (2019) The Emerging Crisis in the Persian Gulf. The Center on Global Energy Policy. Available At: <https://energypolicy.columbia.edu/research/commentary/emerging-crisis-persian-gulf>

۲-۳. جلوه دادن ایران به عنوان تهدید امنیت انرژی، وابسته‌سازی تأمین امنیت انتقال انرژی به حضور نظامی خود و کسب امتیازات تجاری از رقبا ایالات متحده در چارچوب «ناسیونالیسم اقتصادی جدید خود» در دولت ترامپ وارد جنگ تجاری با رقبا و متحدان سنتی خود نظیر اتحادیه اروپا، چین، هند، ژاپن و همسایگان خود شده است. وابسته‌سازی امنیتی جریان انرژی به ائتلاف تحت رهبری خود با «تهدیدسازی از ایران» زمینه‌ای برای کسب امتیازات تجاری به سود ایالات متحده در مذاکرات اقتصادی/ تجاری است. در این راستا، با تهدیدسازی متقابلانه از اقدام‌های ایران در تهدید امنیت انرژی جهانی^۱ به رقبای تجاری خود بیان خواهد کرد یا به اعطای امتیاز تجاری به ایالات متحده اقدام کنند یا بدون حضور نظامی ایالات متحده، به تأمین امنیت عرضه انرژی مورد نیاز خود اقدام کنند. همچنین کسب امتیازات تجاری و اقتصادی در سطح شرکای منطقه‌ای صادرکننده نفت نیز با تهدیدسازی از اقدام‌های ایران قابل ذکر است.

۲-۴. ایجاد ائتلاف دریایی به منظور تشکیل سیستمی برای نظارت و کنترل فروش غیررسمی نفت ایران

در عین اینکه ایالات متحده در سیاست اعلامی به دنبال امنیت انتقال انرژی از آب‌راه‌های بین‌المللی است اما درصدد «ائتلاف‌سازی جهانی» برای «اجرای تحریم‌های یک‌جانبه خود در سیاست به صفر رساندن صادرات نفت ایران» است تا از ابزارهای

1. Henderson, Simon (August 22, 2019) The U.S.-Iranian Scuffle Over a Ship Is a Sideshow to Events in the Gulf. The Washington Institute for Near East Policy. Available At: < <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-u.s.-iranian-scuffle-over-a-ship-is-a-sideshow-to-events-in-the-gulf>>

نظامی این ائتلاف‌سازی در راستای رهگیری و توقف اقدام‌های ایران در فروش غیررسمی نفت خود در بازارهای بین‌المللی استفاده کند. تلاش‌های ایالات متحده در اتهام‌های مربوط به کشتی گریس-۱ به دادگاه حکومت جبل‌الطارق به‌عنوان کمک به نیروهای سپاه پاسداران در همین راستا بود که «شبکه دور زدن تحریم‌های ایران را متلاشی کند.» درحقیقت، ائتلاف‌سازی دریایی ایالات متحده با شعار تضمین ثبات انتقال انرژی، ابزاری برای اختلال در صادرات نفت ایران به‌صورت غیررسمی در راستای تحمیل اجرایی تحریم‌های یک‌جانبه خود بر این کشور است.

۵-۲. ائتلاف‌سازی دریایی برای اختلال در خصوص اقتصاد ایران با متحدان

منطقه‌ای ایالات متحده آمریکا

ایران در حال حاضر نیازمندی‌های انرژی دولت سوریه را تأمین می‌کند، ائتلاف‌سازی دریایی ایالات متحده درصدد ایجاد اختلال ارتباط دریایی اقتصادی ایران با متحدان منطقه‌ای خود است. در این راستا، در صورت ائتلاف‌سازی آمریکا، هرگونه ارتباط دریایی ایران با متحدان خود در سوریه و یمن با رهگیری و انسداد روبه‌رو خواهد شد.

۶-۲. تحریک ایران به رادیکال شدن، کاهش تعهدات برجامی و فروپاشی رسمی برجام

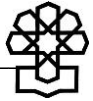
موفقیت پروژه ائتلاف‌سازی بین‌المللی ایالات متحده با تهدیدسازی امنیتی از ایران می‌تواند پروژه دور زدن تحریم‌های انرژی از سوی ایران را با اختلال مواجه کند. در این راستا آمریکا انتظار دارد با کسب همکاری بین‌المللی و کشورهای مختلف جهان به اعمال اختلال در ترانزیت دریایی نفت ایران پرداخته تا نتواند حتی به‌صورت غیررسمی نیز نفت خود را بفروشد. تیم تندرو تصمیم‌گیری سیاست خارجی آمریکا به رهبری

جان بولتون انتظار دارد تا با تشدید فشار سیاسی - اقتصادی بر ایران و حتی با فشار بر ترانزیت دریایی نفت، این کشور با کنار گذاشتن تعهدات خود به فروپاشی رسمی برجام کمک کرده و مجدداً با استفاده از مکانیزم ماشه مندرج در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ از سوی کشورهای اروپایی، تحریم‌های قبلی بین‌المللی نظیر قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت در مورد شناسایی ایران به‌عنوان تهدید صلح و امنیت بین‌المللی بازگردد. گفتنی است ایالات متحده به دلیل خروج از توافق برجام، توانایی استفاده از مکانیزم ماشه مندرج در برجام برای رأی‌گیری در مورد تداوم لغو تحریم‌های ایران در شورای امنیت را ندارد.

ب) تحلیل واکنش ژاپن به درخواست آمریکا در پیوستن به ائتلاف دریایی ضدایرانی

کشورهای مختلف جهان به‌جز چند کشور موافق نظیر آلمان تاکنون یا موضع منفی خود را با پیشنهاد ائتلاف دریایی ضدایرانی به رهبری ایالات متحده بیان داشته‌اند یا موضع مبهم و دوپهلویی گرفته‌اند. کشور ژاپن نیز موضع مبهم و دوپهلویی داشته است.^۱ بخشی از این ابهام ناشی از محدودیت‌های قانون اساسی این کشور است. این کشور طبق قانون اساسی خود در ماده (۹) و ضمیمه تفسیری ماده (۹۶) در سال ۲۰۱۵ دارای نیروی نظامی با اهداف تهاجمی نیست و صرفاً نیروی نظامی دفاع از

1. JIJI, Kyodo(2019/08/09) Suga Hints Japan May Send MSDF Ships to Join U.S.-Led Coalition off Iran After All. The Japan Times. Available At:<
<https://www.japantimes.co.jp/news/2019/08/09/national/japan-may-send-msdf-ships-patrol-off-yemen-instead-joining-u-s-led-coalition-off-iran/#.xwbwp1qzdhz>>

خود^۱ را دارد. مطابق تفسیرهای اخیر ماده (۹۶) نیروی نظامی، این کشور می‌تواند در عملیات صلح‌بانی تحت نظارت سازمان ملل مشارکت بین‌المللی داشته باشد.^۲ بخش دیگری از سیاست ابهام این کشور در مشارکت در پیشنهاد ایالات متحده در تشکیل ائتلاف دریایی، علاوه بر رابطه نزدیک اقتصادی - سیاسی با ایران، عدم قطعیت نتیجه‌بخشی ایجاد ائتلاف در کنترل بحران امنیتی انتقال انرژی جهانی است. به‌نظر مقام‌های ژاپنی این اقدام می‌تواند با تحریک بیشتر ایران به تشدید بحران امنیت انرژی در خلیج فارس منجر گشته و به‌تبع آن امنیت عرضه انرژی ژاپن را بیشتر تهدید کند.

به همین دلیل براساس یادداشت روزنامه ژاپن تایمز، ژاپنی‌ها اعزام ناو نیروی دریایی دفاع از خود را به منطقه خاورمیانه، نه با هدف مشارکت در خلیج فارس بلکه برای مشارکت در دریای عدن اعلام کرده^۳ و سرنوشت مشارکت خود را منوط به واکنش دیگر متحدان بزرگ آمریکا در اتحادیه اروپا و نیز بعد از مذاکرات گروه هفت اعلام کرده‌اند.

ج) آثار تحولات اخیر مربوط به ترانزیت دریایی بر بازار جهانی نفت

براساس نظر بسیاری از کارشناسان، با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های آفندی و

1. Japan Self-Defense Forces

2. The Ministry of Defense of Japan (2019) Constitution and the Basis of Defense Policy, Article 9 of the Constitution Available At:<https://www.mod.go.jp/e/d_act/d_policy/dp01.html >

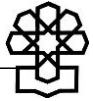
3. Press TV Website (2019/08/10) To avoid Iran ire, Japan may send ships off Yemen: Report. Available At:<<https://www.presstv.com/Detail/2019/08/10/603127/Japan-coalition-Persian-Gulf-Iran-Yemen>>

پدافندی نظامی ایران در منطقه خلیج فارس، هرگونه اقدام ائتلاف آمریکایی دریایی علیه ایران نه تنها به کاهش تهدیدهای امنیت انتقال انرژی از خلیج فارس منجر نمی‌شود، بلکه می‌تواند به تشدید بحران نیز منجر شود. از این رو به جای همکاری سریع با پیشنهاد آمریکا در صدد میانجیگری در حل بحران ترانزیت انرژی خلیج فارس هستند. این امر سبب شده است که اثربخشی ژئوپلیتیکی این بحران بر بازار جهانی نفت در حوزه افزایش قیمت نفت بکاهد.^۱

مطالعه روند قیمت نفت نیز نشان می‌دهد که تحولات امنیت انتقال انرژی خلیج فارس و تنگه هرمز که روزانه ۲۲ میلیون بشکه نفت خام، میعانات و فراورده را ترانزیت می‌کند، به‌ویژه پس از آزادسازی نفتکش ایرانی از سوی حکومت جبل الطارق بر قیمت جهانی نفت، اثر زیادی نداشته است. اما از نظر هزینه حمل و نقل و بیمه کشتی‌ها، تأثیر مهمی بر بازار نفت داشته به‌نوعی که هزینه بیمه نفتکش‌ها در این منطقه افزایش اساسی داشته است.

از نظر راهبردی، تشدید تحولات انتقال انرژی خلیج فارس به تحریک بیشتر بعضی کشورهای صادرکننده نفت خاورمیانه در تسریع پروژه‌های احتمالی جایگزین کردن مسیر انتقالی تنگه هرمز و تحریک بیشتر کشورهای بزرگ مصرف‌کننده به متنوع‌سازی منبع واردات نفتی خود به مناطق غیرخاورمیانه‌ای منجر خواهد شد. مواردی که احتمالاً آثار آن در میان و بلندمدت نتیجه خواهد داد.

1. Gross, Samantha (June 19, 2019) Why aren't oil markets reacting to the attacks on tankers in the Persian Gulf? The Brookings Institution. Available At: <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/06/19/why-arent-oil-markets-reacting-to-the-attacks-on-tankers-in-the-persian-gulf/>>

د) جمع‌بندی: نقطه‌نظرات کارشناسی برای تأمین بیشینه منافع ملی / انرژی ایران

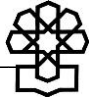
- توقیف نفتکش گریس-۱ که حامل نفت ایران بود، این نکته را نشان داد که ایالات متحده در راهبرد فشار حداکثری خود قصد دارد تا انتقال نفت ایران را در فروش غیررسمی خود با مشکل ایجاد کند. امری که اگر ایران به آن واکنش نشان نمی‌داد به ایجاد رویه‌ای منجر می‌شد که علاوه بر تحریم‌های ظالمانه، ایران با روند مقابله فیزیکی و نظامی آمریکا با هرگونه پروژه دوزدن تحریم‌ها مواجه می‌شد. موضوع تشکیل ائتلاف دریایی آمریکا علیه ایران بعد از بروز و ظهور اراده ایران در دفاع از منافع خود با توقیف نفتکش انگلیسی مطرح شد.

- کنش فعالانه در نمایش و اعمال قدرت ایران در «واکنش حداکثری» در برابر سیاست‌های تجاوزکارانه می‌تواند محاسبات دیگر کشورها را در «اثربخشی تشکیل ائتلاف ضدایرانی به رهبری ایالات متحده» را با چالش مواجه کند، زیرا تشدید بحران به تشدید آسیب‌پذیری اقتصادی آنها منجر خواهد شد. این در شرایطی است که ایران به‌دلیل تحریم‌ها با صادرات نفت چندان روبه‌رو نبود و «توازن آسیب‌پذیری به‌صورت نامتقارن» بین ایران و کشورهای منطقه‌ای متحد ایالات متحده توزیع شده است. درحقیقت، تشدید بحران انتقال نفت در خلیج فارس بیشتر به ضرر کشورهای تولیدکننده نفت متحد آمریکا در منطقه و مصرف‌کنندگان بزرگ نفتی است تا ایران که نفت چندان‌انی حتی به‌صورت غیررسمی صادر نمی‌کند. این امر با احتمال بالا منجر به تشویق مصرف‌کنندگان بزرگ به میانجیگری در حل بحران می‌انجامد تا مشارکت در ائتلاف آمریکایی. درحالی‌که سکوت یا سیاست انفعال ایران می‌تواند به تشویق آمریکا به سیاست گام‌به‌گام افزایش فشار برای کنترل صادرات نفت ایران حتی در فروش غیررسمی نیز منجر شود.

- اقدام‌های ایران باید برای اثربخشی بیشتر در بستر رژیم‌های حقوقی بین‌المللی انجام شود که در واکنش به تحریم‌های یک‌جانبه یا دخالت فیزیکی ایالات متحده در انتقال نفت در فرایند صادرات رسمی و غیررسمی نفت ایران صورت می‌پذیرد.
- کنش فعالانه ایران از نظر نظامی و دیپلماتیک می‌بایست به صورت منسجم و به‌عنوان سیاست واحد نظام جمهوری اسلامی به اجرا درآید و از هرگونه بیان اختلاف رویکرد در سیاست واکنشی ایران توسط نهادهای مسئول اکیداً پرهیز شود. به‌عنوان مثال، بیان موضعی نظیر اینکه آزادی نفتکش ایرانی از سوی حکومت جبل‌الطارق محصول دیپلماسی فعال دولت بوده که نشان از بی‌توجهی به اقدام‌های کنترلی نهاد نظامی کشور است، با ضرورت انسجام در تدوین و اجرای سیاست‌های واکنشی نظام به تهدیدهای خارجی در تعارض است.

منابع و مأخذ

1. Gross, Samantha (June 19, 2019) Why Aren't Oil Markets Reacting to the Attacks on Tankers in the Persian Gulf? The Brookings Institution. Available At: < <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/06/19/why-arent-oil-markets-reacting-to-the-attacks-on-tankers-in-the-persian-gulf/>>
2. Henderson, Simon (August 22, 2019). The U.S.-Iranian Scuffle Over a Ship is a Sideshow to Events in the Gulf. The Washington Institute for Near East Policy. Available At: < <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-u.s.-iranian-scuffle-over-a-ship-is-a-sideshow-to-events-in-the-gulf>>
3. JIJI, Kyodo (2019/08/09) Suga hints Japan May Send MSDF Ships to Join U.S.-Led Coalition off Iran After All. The Japan Times. Available At: < <https://www.japantimes.co.jp/news/>>

2019/08/09/national/japan-may-send-msdf-ships-patrol-off-yemen-instead-joining-u-s-led-coalition-off-iran/#.xwbwp1qzzdh>

4. Nephew, Richard (2019) The Emerging Crisis in the Persian Gulf. The Center on Global Energy Policy. Available at: <https://energypolicy.columbia.edu/research/commentary/emerging-crisis-persian-gulf>>
5. Press TV Website (2019/08/10). To Avoid Iran ire, Japan may Send Ships off Yemen: Report. Available at:<<https://www.presstv.com/Detail/2019/08/10/603127/Japan-coalition-Persian-Gulf-Iran-Yemen>>
6. Rosenberg, Elizabeth (AUGUST 18, 2019). Trump Wields Sanctions Hammer; Experts Wonder to what end. The Center for a New American Security. Available At:<<https://www.cnas.org/press/in-the-news/trump-wields-sanctions-hammer-experts-wonder-to-what-end>>
7. The Ministry of Defense of Japan (2019). Constitution and the Basis of Defense Policy, Article 9 of the Constitution Available At:<https://www.mod.go.jp/e/d_act/d_policy/dp01.html >
8. Watts, John (July 2019) Avenues for Conflict in the Gulf: A Matrix Game Simulation. The Atlantic Council. Available At: https://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Avenues_for_Conflict_in_the_Gulf.pdf

شماره مسلسل: ۱۶۶۰۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ماهنامه تحلیلی انرژی (۲۵) دوره دهم (ویژه تحولات تنگه هرمز)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه کننده: زهرا جعفری

همکاران: گروه کارشناسی مطالعات انرژی

ناظران علمی: حسین افشین، علی اصغر اژدری، فریدون اسعدی

واژه‌های کلیدی:

۱. تنگه هرمز

۲. عربستان سعودی

۳. عمان

۴. عرضه و تقاضای نفت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۷/۱